

A Opmerkingen en kanttekeningen bij het rapport van de commissie Bosker voortgangsrapportage d.d. 13 juni van de staatssecretaris.

1. Onjuiste uitspraak staatssecretaris Dekker

In het rapport van de commissie Bosker staat op pag. 26 dat de rekentoetsen en coe's **nog geen** goede uitwerking zijn van de referentieniveau's. De commissie gebruikt hier het politiek correcte '**nog geen**', maar duidelijker en juister was het woordje '**geen**' geweest.

Verder blijkt uit het rapport dat de toetsen nog vele gebreken vertonen, waardoor men moeilijk kan volhouden dat ze degelijk en betrouwbaar zijn. Kort samengevat: de huidige rekentoets deugt niet. Tijdens het AO van 9 okt. 2013 werd door de onderwijswoordvoerders stevige kritiek op de rekentoets geuit. Staatssecretaris Dekker bleef echter de validiteit van de toets stug verdedigen: *"De rekentoets deugt. De toetsen en de examens van het Cito zijn degelijk en de betrouwbaarheid daarvan is hoog. Ik constateer ook dat met de rekentoetsen de rekenvaardigheid wordt beoordeeld zoals bepaald in de referentieniveaus."*

Op pag.2 van de voortgangsrapportage d.d. 13 juni 2014 staat:

'Ook in 2013-2014 halen nog te veel leerlingen in vo en mbo onvoldoendes voor de rekentoetsen en examens die op de vereiste referentieniveaus zijn gebaseerd.'

Ook na lezing van het rapport Bosker blijft hij dus bij zijn uitspraak van 9 okt. 2013.

Die uitspraak is aantoonbaar onjuist.

2. Doorgaan volgens planning?

In de slotzin van de aanbiedingsbrief doet de heer Bosker namens de commissie de aanbeveling: *'om er naar te streven, de invoering van de rekentoetsen en centraal ontwikkelde examens volgens planning door te laten gaan, onder de aantekening dat de leerlingen niet de dupe mogen worden van onvolkomenheden in de toetsen en centraal ontwikkelde examens.'*

Het eerste deel van de zin is de staatssecretaris natuurlijk zeer welkom en hij verwijst er dan ook diverse malen naar in zijn rapportage. Omdat hij bang is dat de zaak zal stilvallen, is het begrijpelijk dat de staatssecretaris volgens planning wil doorgaan. Maar om werkelijk volgens planning door te gaan is een adequate uitvoering van de aanbevelingen een absolute voorwaarde. De kans dat dit lukt vòòr 2015-2016 is klein.

3. Wat moet er gebeuren vòòr 2015-2016

De opsomming van de staatssecretaris in zijn voortgangsrapportage op pag. 9 wekt niet de indruk dat hij door heeft, wat er allemaal met de rekentoets aan de hand is. De uitwerking door de staatssecretaris van de aanbeveling dat er *kwitatief goede toetsen* moeten komen, is zeer vaag en onvolledig:

- De staatssecretaris noemt wel het belang van afstemming vo en mbo, maar het hoofdprobleem, dat de kwaliteit van de opgaven niet deugt, wordt bij de opsomming op pag. 9 niet vermeld.
- Hij schrijft: *'Terugbladeren wordt waarschijnlijk mogelijk'* De eis moet zijn: zal beslist mogelijk moeten zijn; hij vervolgt met *'de mogelijkheden worden onderzocht voor het toevoegen van rekenopgaven met tussenstappen'* Dit soort opgaven worden allang gebruikt. Probleem is dat de scoring van de tussenstappen met de digitale toets niet mogelijk is.
- De toezegging over transparantie en openbaarheid is uiterst vaag. De eis moet zijn: een toets die in een slag/zakregeling wordt opgenomen zal aan dezelfde regels van openbaarheid en transparantie moeten voldoen zoals die gebruikelijk zijn bij een examenvak.

Kortom over het uitwerken van de aanbevelingen moeten zowel over inhoud als over het aan te houden tijdsplan zeer scherpe afspraken worden gemaakt.

Het CvE en CITO krijgen de opdracht om de aanbevelingen uit te voeren. Een deugdelijk controle op die uitvoering is uiteraard noodzakelijk.

4. Afstemmen 3F-mbo en 3F-havo/vwo

De staatssecretaris wil dat CvE een gecombineerde vo-mbo syllabuscommissie gaat instellen om er zo voor te zorgen dat de toetsen voor vo en mbo beter met elkaar overeenkomen (pag. 9 rapportage). Hij volgt hiermee een advies van de commissie Bosker. Op zich een logisch advies omdat door het ministerie in het verleden de randvoorwaarde is gesteld, dat er geen niveauverschillen mochten zijn tussen 3F (mbo) en 3F (vo) (zie pag. 13 Bosker-rapport). Toch is dit een ongelukkig advies, want niet alleen leven over wijze van afnemen verschillen van inzicht mbo(digitaal)-vo(schriftelijk), veel belangrijker zijn de grote niveauverschillen die bestaan tussen de leerlingen uit beide sectoren. Een deugdelijke toets die moet monitoren of het fundamenteel niveau is gehaald en identiek is voor havo/vwo en mbo wordt uiteraard òf (veel) te gemakkelijk voor havo/vwo leerlingen òf voor mbo leerlingen te moeilijk.

Er is dus reden om de veroorzaker van het probleem, de randvoorwaarde zelf, ter discussie te stellen. De reden om dit te doen wordt nog dwingender als we naar de volgende punten gaan kijken.

5. Wat meet de rekentoets?

De rekentoets moet twee doelen monitoren: het halen van een fundamenteel beheersingsniveau voor rekenen **en** het meten van een kwaliteitsverhoging van de rekenresultaten (pag. 5& 6 rapport Bosker). In het rapport wordt wel opgemerkt dat meerdere functies van de toets complicerend werken, maar de commissie verbindt daar geen consequenties aan.

Op zich is het dus al lastig om binnen één toets beide doelen te toetsen. En als dat monitoren voor havo/vwo- en mbo-leerlingen ook nog met dezelfde toets moet geschieden, wordt dit zelfs voor het CITO een onuitvoerbare klus.

In het Bosker-rapport staat overigens een opmerking die in dit verband van groot belang is. (pag. 6) *'Voor het tweede doel, het monitoren van een kwaliteitsverhoging van het rekenniveau over de jaren heen, is een periodieke peiling afdoende. Hiervoor zijn geen rekentoetsen of coe's noodzakelijk.* Een verstandig idee waar door vele deskundigen, in havo/vwo kringen, al vaker op gewezen is.

6. De rekentoets in havo/vwo

Zoals de commissie zelf al in haar rapport aangeeft, heeft haar advies geen betrekking op:

- de inhoud van de referentieniveaus zelf;
- het afzonderlijk toetsen van rekenen als onderdeel van het eindexamen vo of mbo;
- het meewegen van de rekentoets en coe in de slaag-/zakbeslissing;
- de niveaus die voor de schoolsoorten zijn vastgesteld.

De problemen die daarmee samenhangen zijn dus nog niet opgelost. Het gaat om reële problemen die met name in havo/vwo kringen leven. Het meewegen in de slaag/zak regeling geldt daarbij als grootste probleem. Het verzet hiertegen is enorm groot (VO-raad, NVvW, en vele insprekers tijdens de hoorzitting op 4 dec.2013). Om aan het cijfer voor één losse de toets het gewicht van een kernvak in de slaag/zak regeling toe te kennen is natuurlijk ook absurd. Maar er is meer kritiek. Een toets over basisvaardigheden rekenen hoort überhaupt niet thuis in een examenjaar van havo/vwo. Een **deugdelijke** rekentoets is prima, maar dan moet hij aan het eind van de onderbouw van havo/vwo worden afgenomen. Het wegwerken van de opgelopen achterstand moet voor de havo/vwo leerlingen zo snel mogelijk plaatsvinden, want ook voor een groot aantal vakken in de bovenbouw havo/vwo zijn goede rekenvaardigheden van wezenlijk belang.

Het argument van de staatssecretaris Dekker, om de rekentoets een onderdeel van het eindexamen te laten zijn, is: hij wil voor het vervolgonderwijs de garantie dat het rekenniveau op orde is.

Transparantie voor het vervolgonderwijs! (pag.11V-rap.)

Voor havo en vwo slaat deze redenering nergens op. Als de rekenvaardigheden in de onderbouw goed zijn aangebracht, zullen zij in de bovenbouw in voldoende mate bij de diverse vakken inb bij wiskunde op peil (kunnen) worden gehouden. Bij de echte alfa's zonder wiskunde in hun pakket (dit doet zich alleen voor op de HAVO) zal de rekenvaardigheid mogelijk wat wegzakken maar die is in dat geval ook niet echt doorstroomrelevant.

Dat het tot nu toe mogelijk is dat een leerling zonder wiskunde in zijn pakket op de PABO kan komen, is natuurlijk belachelijk en die deficiëntie valt niet te repareren met een voldoende halen voor een rekentoets. Als men jarenlang studenten zonder wiskunde op de PABO heeft toegelaten, moet men niet verbaasd zijn dat er leraren in het PO instromen die onvoldoende boven de rekenstof staan om op een verantwoorde manier onderwijs in het rekenen (en wiskunde!) te geven.

Door het ondeugdelijk onderwijs in het PO zijn de achterstanden bij de rekenvaardigheid juist ontstaan!

Samengevat

- Een **deugdelijke** rekentoets is ook voor havo/vwo prima, maar neem hem af aan het eind van de onderbouw en niet in het (voor) examenjaar.
- Met het wegwerken van de achterstanden in de rekenvaardigheid moet in de brugklas worden begonnen.

Deze benadering werd tijdens de hoorzitting op 4 dec. 2014 ook bepleit door Prof. Lenstra.

Binnen havo/vwo kringen is er voor zijn voorgestelde aanpak een groot draagvlak.

Klemmend advies:

Werk de alternatieve route, zoals bepleit door Prof. Lenstra, verder uit en betrek daarbij ook de opmerking uit het Bosker-rapport (pag. 6) dat voor het monitoren van kwaliteitsverhoging van het rekenniveau geen rekentoetsen of coe's noodzakelijk zijn, maar dat je kunt volstaan met een periodieke peiling.

NB Bij toelating tot de PABO dient wiskunde A of B op havo-niveau een minimum eis te zijn!

Jan Jimkes,
15 juni 2014